

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	5
İÇİNDEKİLER	7
GİRİŞ.....	11

BİRİNCİ BÖLÜM

İSLAM HUKUKUNUN KAYNAKLARI VE İSLAM CEZA HUKUKUNA GİRİŞ

I. İSLAM HUKUKUNUN KAYNAKLARI	13
1. Genel Olarak.....	13
2. Geleneksel Görüşe İslam Hukukunun Kaynakları	14
a. Kur'an.....	14
b. Sünnet.....	17
c. İcma.....	29
d. Kıyas	36
II. İSLAM CEZA HUKUKUNA GİRİŞ.....	40
1. İslam Ceza Hukukunda Suç Türleri	40
2. İslam Ceza Hukukunda Ceza Türleri	41
3. İslam Ceza Hukukunda Ölüm Cezasını Gerektiren Fiiller	45
a. Cinayet	45
b. Yol Kesme veya Hirâbe.....	49
4. Ta'zir Suç ve Cezaları	56

İKİNCİ BÖLÜM

OSMANLI DEVLETİNDE ÖLÜM CEZASI UYGULAMALARI

I. SİYASETEN KATL YOLUYLA VERİLEN ÖLÜM CEZALARI	73
1. Osmanlılarda Siyaseten Katlin Tarihçesi.....	74
2. Osmanlılarda Siyaseten Katl Uygulamaları.....	82
a. Padişahlar Hakkında Uygulanan Siyaseten Katl Olayları	82
aa. II. Osman'ın Katli	83
bb. Padişah Deli İbrahim'in Katli.....	86
b. Şehzadeler Hakkında Uygulanan Siyaseten Katl Olayları	88
aa. Şehzade Korkut Olayı	88

bb.	Şehzade Ahmet Olayı.....	89
cc.	Osmanlı Tarihini Değiştiren Olay: Şehzade Mustafa'nın Katli.....	90
dd.	Şehzade Bayezid'in Dört Oğluyla Birlikte Boğulması	92
ee.	II. Selim'in Çocuklarının Katli.....	96
ff.	III. Mehmet Olayı	96
gg.	Şehzade Mehmet'in Öldürülmesi	97
c.	Veziri Azamlar Hakkında Uygulanan Siyaseten Katl Olayları	98
aa.	Fatih Sultan Mehmet Tarafından Yapılan Veziriazam Katilleri.....	98
bb.	Yavuz Sultan Selim Tarafından Yapılan Veziriazam Katilleri.....	101
cc.	Kanuni Sultan Süleyman Tarafından Yapılan Veziriazam Katli	107
dd.	IV. Murad Tarafından Yapılan Veziriazam Katli.....	109
ee.	Deli İbrahim Tarafından Yapılan Veziriazam Katilleri.....	110
ff.	IV. Mehmet Tarafından Yapılan Veziriazam Katli.....	111
gg.	III. Osman Tarafından Yapılan Veziriazam Katli.....	113
d.	Asker Kişiler Hakkında Uygulanan Siyaseten Katl Olayları.....	115
aa.	Padişahlar Tarafından Asker Kişilere Karşı Uygulanan Siyasal Katl Örnekleri.....	116
aaa.	Yavuz Sultan Selim Tarafından Askerlere Yapılan Siyasi Katiller	116
bbb.	Kanuni Sultan Süleyman Tarafından Askerlere Yapılan Siyasi Katiller.....	118
ccc.	IV. Murad Tarafından Askerlere Yapılan Siyasi Katiller.....	120
ddd.	Deli İbrahim Tarafından Askerlere Yapılan Siyasi Katiller	121
eee.	I. Mahmut Tarafından Askerlere Yapılan Siyasi Katiller	125
bb.	Veziriazamlar Tarafından Asker Kişilere Karşı Uygulanan Siyasal Katl Örnekleri.....	128
cc.	Asker Kişiler Tarafından Yapılan Siyaseten Katl Olayları.....	142
aaa.	Veziriazam Ahmet Paşa'nın Öldürülmesi.....	142
bbb.	Patrona Halil ve Taraftarlarının Yaptığı Katiller	147
ee.	Ulema (Din Bilginleri) Hakkında Uygulanan Siyaseten Katl Olayları.....	158
aaa.	Padişahlar Tarafından Ulemaya Karşı Uygulanan Siyaseten Katl Örnekleri	160
aaaa.	I. Mehmet (Çelebi Mehmet) Tarafından Ulemaya Yapılan Siyaseten Katiller.....	161
bbbb.	Kanuni Sultan Süleyman Tarafından Ulemaya Yapılan Siyaseten Katiller.....	167

cccc.	IV. Murad Tarafından Ulemaya Yapılan Siyaseten Katiller	167
dddd.	III. Ahmet Tarafından Ulemaya Yapılan Siyaseten Katiller	169
bbb.	Veziriazamlar Tarafından Ulemaya Karşı Uygulanan Siyaseten Katl Örnekleri	171
ff.	Halka Karşı Uygulanan Siyaseten Katl Olayları	172
aaa.	Padişahlar Tarafından Halka Karşı Uygulanan Siyaseten Katl Olayları	173
aaaa.	Yavuz Sultan Selim Tarafından Halka Karşı Uygulanan Siyaseten Katl Olayları	173
bbbb.	Kanuni Sultan Süleyman Tarafından Halka Karşı Uygulanan Siyaseten Katl Olayları	181
bbb.	Veziriazamlar Tarafından Halka Karşı Uygulanan Siyaseten Katl Olayları	183
aaaa.	Kuyucu Murat Paşa'nın Halka Karşı Uyguladığı Siyaseten Katl Olayları	183
bbbb.	Köprülü Mehmet Paşa'nın Halka Karşı Uyguladığı Siyaseten Katl Olayları	195
II.	EVLİ KİŞİLERİN ZİNASI YÜZÜNDEN VERİLEN ÖLÜM CEZALARI	197
III.	MÜRTETLERE VERİLEN ÖLÜM CEZALARI	199

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OSMANLI DEVLETİNDEKİ ÖLÜM CEZASI

UYGULAMALARININ İSLAM HUKUKU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ²⁰⁷

I.	SİYASETEN KATL YOLUYLA VERİLEN ÖLÜM CEZALARININ İSLAM HUKUKU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	207
1.	İslam, Saltanat veya Padişahlığı Değil Demokrasi ve Cumhuriyeti Öngörmektedir	207
2.	Kur'an'da Öngörülen Ölüm Cezasını Gerektiren Fiillerin Kapsamı Genişletilemez	217
3.	Siyaseten Katillerde Ulemanın Hükümdar İle İşbirliği Yapması Kur'an'da Lanetlenmiştir	239
4.	Siyaseten Katl Cezası, İslam Hukukunda Benimsenen Kanun Önünde Eşitlik İlkesine Aykırıdır	242
5.	Osmanlının Savaş Nedeniyle Yaptığı Siyaseten Katillerin İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi	243
a.	Osmanlı Cihat Kavramını Dar Anlamda Kabul Ederek Fıkıh Bataklığına Saplanmıştır	243
b.	Kur'an Ayetleri Arasında Nesh/Nesih Sorunu	259

c. Savaş Nedeninin Salt Küfür Olarak Saptanmasının İlgili Ayetler Bağlamında Değerlendirilmesi.....	282
d. Savaş Nedeninin Salt Küfür Olarak Saptanmasının Diğer Ayetler Bağlamında Değerlendirilmesi.....	304
e. Osmanlının Savaşta Kaçanlara Uyguladığı Siyaseten Katillerin İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi.....	308
II. RECİM/RECM CEZASI YOLUYLA VERİLEN ÖLÜM CEZALARININ İSLAM HUKUKU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	319
III. MÜRTEDE VERİLEN ÖLÜM CEZASININ İSLAM HUKUKU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	346
1. İslam’da “İrtidat Edenin” (Dinden Dönenin) Dünyevi Bir Cezası Yoktur	347
2. İslam’da Din ve Vicdan Özgürlüğü Bulunmaktadır.....	350
3. İslam’da Neredeyse Mutlak Nitelikte Fikir ve Düşünce Özgürlüğü Bulunmaktadır	352
4. Alevi Mezhebinden Olanları Katletmek, Mürtet Katletmek Değil Müslüman Katletmek Demektir.....	356
5. İsyancıların Katledilmelerinin İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi	376
a. Zulme Karşı Başkaldırmanın İslam’ın Emri Olması.....	385
b. İsyancılara Yapılan Muamele İslam Hukukuna Aykırıdır.....	406
c. Halkın Hak ve Özgürlüklerini İhlal Etmek İslam Hukukuna Aykırıdır.....	408
d. Osmanlı Padişahları ve Yöneticilerine İtaat Etmemek Bizzat Kur’an’ın Emridir.....	410
6. Mürtetlere Ölüm Cezası Verilmesinin ve Bu Cezayı Gerektiren Fiillerin Çokluğunun Zulme Dönüşmesi	416
SONUÇ.....	441
KAYNAKÇA.....	445

GİRİŞ

İnsanlar için en ağır¹ ve bir kimsenin işlediği suç karşılığı yaşamına son verilmesi olarak² tanımlanan ölüm cezasının, Türk tarihçesini incelerken Türk hukuk tarihinin dört büyük dönemine göre konuyu incelemek gerekir. Bu dönemlerden ilki, İslamiyet'ten önceki dönemdir. Bu dönemde Türkler, kısmen göçebe, kısmen ise yerleşik olarak Orta Asya'da yaşamışlardır. Türkler İslamiyet'ten önce Uzakdoğu kültürü etkisinde kalmış olmasına karşın kendisine özgü bir hukuka sahip olmuşlardır. Türk hukuk tarihinin ikinci dönemini oluşturan İslamiyet'ten sonraki dönem ise Türklerin İslamiyet'i kabulüyle başlayan ve İslam kültür ve hukukunun esas alındığı dönemdir. Üçüncü dönemi oluşturan Tanzimat'ın ilanından sonraki dönem ise Tanzimat Fermanının ilanı ile başlayan ve Batı kültürünün kısmen kabul edildiği, ancak İslam kültür ve hukukundan da tam olarak vazgeçilmediği dönemdir. Son dönemi oluşturan Cumhuriyet'ten sonraki dönem ise Cumhuriyet'in ilanı ile başlayan ve Batı kültür ve hukukunun tüm kurum ve kurallarıyla kabul edildiği dönemdir.³ Bu çalışmada söz konusu dönemlerden ikincisinde,⁴ ölüm cezasının nasıl düzenlendiği incelenecektir.⁵

Türkler, İslamiyet'e girdikten⁶ sonra çok sayıda devlet kurmuşlardır.

---

¹ Mumcu, Ahmet: *Osmanlı Devletinde Siyaseten Katl*, AÜHFY No. 18, Ankara 1963, s. 1.

² Artuk, Emin: "Ölüm Cezası", (Prof. Dr. Jale G. Akipek'e Armağan, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Konya 1991, ss. 145-175), s. 145.

³ Bkz. Üçok, Coşkun: *Türk Hukuk Tarihi Dersleri*, Beşinci Baskı, AÜHFY No: 297, Ankara 1972, s. 4.

⁴ Ancak Tanzimat Fermanının kökenini, 1808 yılında, II. Mahmut ile taşra eşrafı arasında imzalanan Sened-i İttifak'ın oluşturduğunu düşündüğümüz için Osmanlı Devletinde 1808 yılına kadar ki olaylardan [1826 yılında Vaka-i Hayriye döneminde Bektaşilere yapılan siyaseten katiller hariç] çeşitli örnekler verilmesi ile yetinilecektir.

⁵ Birinci Dönem hakkında ölüm cezası uygulamaları için bkz. Dursun, Hasan: "İslamiyet'ten Önceki Türk Hukukundaki Ölüm Cezasına Genel Bir Bakış", (*Yargıtay Dergisi*, Cilt: 48, Sayı: 4, Ekim 2022, ss. 1349-1411).

⁶ Bazılarının ifade ettiği gibi Türkler İslamiyet'e barışçıl ve gönüllü bir şekilde girmemişlerdir. Yayılmacı bir politika izleyen Emevilerin komutanlarından Kuteybe, Horasan'da büyük bir katliam gerçekleştirmiş, Türk kentlerini yakıp yıkmış ve yüzbinlerce insanı katletmiştir. Bu durum, Emevilerin Türkistan'a yaptığı hareketin bir fetih hareketi değil, doğrudan doğruya bir zulüm ve işgal hareketi olduğunu açıkça göstermektedir. Aslında tarihin görmüş olduğu en büyük ve zalim şeytan ordusunu Emevi Arap orduları oluşturmuştur. Çünkü söz konusu ordular, Kur'an ile aldatanların ordularını meydana getirmiştir. Bu bağlamda İslam'ı yaymak, Kur'an-ı egemen kılmak gibi bir sav ile Türkistan'a karşı girişilen işgal hareketi, oraya, zulüm, kan ve gözyaşından başka bir şey getirmemiştir. Kısacası,

Kurulan ve yıkılan bu devletleri; Karahanlılar Devleti (840-1212), Mısırda kurulan Tolunoğulları Devleti (868-905), Hicaz Bölgesinde kurulan “İhşidiler” (Akşitler) (935-969), Gazneliler Devleti (963-1187), Büyük Selçuklu Devleti (1040-1157), Harzemşahlar Devleti (1097-1231), Anadolu Selçuklu Devleti (1075-1308), Arapların kurduğu ancak Kıpçak Türklerinin hizmet ettiği Eyyubiler Devleti (1174-1250), Mısırda kurulan Memlukler Devleti (1250-1517), Hindistan’da kurulan Babürler Devleti (1526-1857) ve Osmanlı Devleti (1299-1922) olarak saymak olanaklıdır. Bu çalışmada; Osmanlı Devletinde ölüm cezasının nasıl düzenlendiği ve uygulandığı üzerinde durulacaktır. Bu sınırlandırmanın temel nedenlerini; Türk hukuk tarihinin en geniş bölümünü Osmanlı hukukunun oluşturması⁷ ve çalışmanın hacmini daha da fazla büyütmek kaygısı oluşturmuştur.

Çalışmanın Birinci Bölümünde İslam hukukunun kaynakları ve İslam ceza hukuku hakkında temel bilgiler verilmiştir. İkinci Bölümde Osmanlı Devletinde Tanzimat Dönemine kadar olan geçen dönemde ölüm cezası uygulamaları ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise Osmanlı Devletindeki ölüm cezası uygulamalarının İslam hukuku açısından değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu değerlendirmenin yapılması kaçınılmaz bir gereklilik oluşturmuştur. Zira Osmanlı Devleti, en azından Tanzimat Dönemine kadar geçen dönemdeki ölüm cezası uygulamalarının İslam hukukuna dayandığını savladığına göre söz konusu savın İslam hukuku bakımından mutlaka değerlendirilmesinin yapılması gerekir.

Türkistan’a saldıran Emevi Arap orduları, şeytanın işgal ordularını oluşturmuştur. Bkz. Kılıç, Cemil: *Kur’an İle Aldatmak-İslam’a Kurulan Pusu*, Kırmızı Kedi Yayınevi, İstanbul 2019, s. 80. Ayrıca, Emevi ordularının, Türkistan’da giriştiği vahşetin insanı irkilten boyutları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Aydın, Erdoğan: *Nasıl Müslüman Olduk*, Literatür Yayınlarında Sekizinci Basım (35. Basım), Literatür Yayınları, İstanbul 2019, Avcıoğlu, Doğan: *Türklerin Tarihi Üçüncü Kitap*, Tekin Yayınevi, İstanbul 1979, ss. 1106-1180. Arapların, Türklerle karşı giriştikleri katliamlar hakkında aşağıda ayrıca bilgi verilecektir.

⁷ Ünal Özkorkut, Nevin: *Türk Hukuk Tarihinde Zina Suçu*, Siyasal Kitabevi, Ankara 2009, s. 69.